

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN

ĐINH VĂN HƯỜNG

CÁC THỂ LOẠI BÁO CHÍ THÔNG TẤN

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI

MỤC LỤC

Lời nói đầu	5		
Phần 1. Những vấn đề chung về thể loại báo chí	9		
1.1. Dẫn đề	9		
1.2. Thể loại và thể loại báo chí là gì?	10		
1.3. Tiêu chí chung để nhận diện thể loại báo chí	11		
1.4. Phân chia nhóm và các thể loại báo chí	13		
1.5. Một số nhận xét và lưu ý	16		
1.6. Xu hướng phát triển chung của thể loại báo chí	18		
Phần 2. Tin	21		
1.1. Quan niệm chung về tin	21		
1.2. Tiêu chí viết tin đúng	23		
1.3. Các cấu trúc (kỹ thuật) viết tin	26		
1.4. Các dạng tin	35		
1.5. Nguồn tư liệu để viết tin và những tác phẩm báo chí khác	49		
1.6. Tổ chức thực hiện	51		
Phần 3. Phỏng vấn	53		
1.1. Quan niệm về phỏng vấn	53		
1.2. Đặc trưng của phỏng vấn	57		
1.3. Khi nào thì phỏng vấn?	60		
1.4. Các bước thực hiện phỏng vấn	61		
		1.5. Các cách thức làm phỏng vấn	91
		1.6. Câu hỏi trong phỏng vấn	95
		1.7. Những loại câu hỏi cần tránh trong phỏng vấn	98
		1.8. Những chương ngại của phỏng vấn	101
		1.9. Một số yếu tố tạo thành công cho phỏng vấn	104
		1.10. Tổ chức thực hiện	106
		Phần 4. Tường thuật	109
		1.1. Khái lược ra đời và tiến triển của tường thuật	109
		1.2. Khái niệm, định nghĩa tường thuật	112
		1.3. Đặc điểm của tường thuật	114
		1.4. Các bước làm tường thuật	120
		1.5. Các dạng tường thuật	124
		1.6. Tổ chức thực hiện	127
		Phần 5. Tài liệu tham khảo	129
		Phần 6. Phụ lục	133
		1. Tin	135
		2. Phỏng vấn	288
		3. Tường thuật	334
		4. Những nhân vật truyền thông nổi tiếng trên thế giới	392

LỜI NÓI ĐẦU

Thể loại là vấn đề lớn và phức tạp trong lý luận và hoạt động thực tiễn báo chí, chiếm phần quan trọng trong chương trình đào tạo ở các trường đại học có ngành báo chí. Tại Khoa Báo chí, Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội, (nay là Trường Đại học Khoa học xã hội và nhân văn - Đại học Quốc gia Hà Nội) đã tiến hành giảng dạy thể loại này ngay từ khoá I (K36) năm 1991. Từ đó đến nay, bên cạnh giáo trình, sách dịch, tài liệu tham khảo của các nhà nghiên cứu, nhà báo, các cơ sở đào tạo trong và ngoài nước, các cán bộ, giảng viên khoa Báo chí, Trường ĐHKHXH&NV - ĐHQGHN cũng tích cực, chủ động biên soạn, bổ sung, hoàn chỉnh và lần lượt xuất bản thành giáo trình đại học và sau đại học. Những tài liệu này phục vụ trực tiếp công tác đào tạo chuyên ngành cho nhiều thế hệ sinh viên và học viên sau đại học, đồng thời là tài liệu tham khảo, sử dụng ở các cơ sở đào tạo khác. Trong lĩnh vực thể loại báo chí, có thể nêu hai giáo trình đã xuất bản gần đây ở Khoa Báo chí, Trường ĐHKHXH&NV - ĐHQGHN:

1. *Trần Quang. Các thể loại chính luận báo chí.* NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 2000; được tái bản, bổ sung năm 2005 ở NXB Đại học Quốc gia Hà Nội với tên gọi **Các thể loại báo chí chính luận**. Giáo trình này đề cập các thể loại: *Bài phản ánh, Bình luận, Xã luận, Tiểu luận, Phê bình và giới thiệu tác phẩm, Thư của ban biên tập, Điểm báo và Điều tra...*

2. *Dương Xuân Sơn. Các thể loại báo chí chính luận - nghệ thuật.* NXB Đại học Quốc gia Hà Nội, 2004. Giáo

trình này đề cập các thể loại *Tiểu phẩm, Câu chuyện báo chí, Ghi nhanh, Ký chính luận, Ký chân dung và Phóng sự*.

Giáo trình **Các thể loại báo chí thông tấn** xuất bản lần này bao gồm các thể loại *Tin, Tường thuật, Phỏng vấn*. Như vậy, đây là giáo trình **thứ ba** trong hệ thống *ba giáo trình* tương đối hoàn chỉnh về các nhóm và các thể loại báo chí hiện nay (17 thể loại).

Giáo trình *Các thể loại báo chí thông tấn* được biên soạn trên cơ sở tài liệu giảng dạy từ năm 1991 đến nay và tập bài giảng được biên soạn và nghiệm thu chính thức năm 2004.

Cấu trúc của giáo trình gồm các phần:

Phần 1: Những vấn đề chung về thể loại báo chí.

Phần 2: Tin

Phần 3: Phỏng vấn

Phần 4: Tường thuật

Phần 5: Danh mục tài liệu tham khảo

Phần 6: Phụ lục

Ở mỗi thể loại, tác giả cố gắng trình bày một cách cơ bản và hệ thống lý luận, phân tích và chứng minh qua các thí dụ thực tế và phần bài tập, bài mẫu để người học thực hành. Tinh thần chung của giáo trình là giảm lý thuyết, tăng kỹ năng thực hành và tính sáng tạo của người học. Kết hợp việc giảng dạy, hướng dẫn, trao đổi, rút kinh nghiệm và cập nhật giữa giảng viên, nhà báo và sinh viên để nâng cao chất lượng và hiệu quả đào tạo. Do vậy, giáo trình vừa có tính lý luận, vừa có tính chất luyện nghề.

Phần phụ lục, tác giả cũng nỗ lực lựa chọn một số tác phẩm thuộc *Tin, Phỏng vấn, Tường thuật*, được đăng tải trên báo in những năm gần đây để làm tài liệu tham khảo và vận dụng. Đương nhiên, những tác phẩm này chưa phải tiêu

biểu, chưa đại diện hết cho khuôn mặt thể loại vốn phong phú, đa dạng, phức tạp và đầy sáng tạo như hiện nay. Do vậy chúng chỉ mang tính tương đối. Cuối phụ lục chúng tôi giới thiệu một số gương mặt tiêu biểu của truyền thông thể giới để các bạn tham khảo.

Qua nghiên cứu và theo dõi giảng dạy thể loại ở các cơ sở đào tạo báo chí ngoài nước cho thấy họ không chỉ có giáo trình chung mà còn biên soạn riêng từng thể loại cho từng loại hình báo chí. Thí dụ: *Tin* cho báo in, *Tin* cho phát thanh, *Tin* cho truyền hình, *Tin* cho hăng tin tức, *Tin* cho báo mạng điện tử Internet, *Tin* cho báo ảnh... và tương tự với các thể loại khác. Như vậy, vừa phát huy được thế mạnh của thể loại, vừa phù hợp với đặc điểm của từng loại hình báo chí.

Ở Khoa Báo chí, Trường ĐHKHXH&NV - ĐHQGHN hiện nay, cả 3 giáo trình về thể loại đang lấy loại hình *báo in (báo viết)* làm *tuyến nghiên cứu chính*, từ đó vận dụng cho các loại hình báo chí khác. Có lẽ, cũng đến lúc cần phải biên soạn riêng từng thể loại cho từng loại hình báo chí cụ thể chăng?

Một điều không tránh khỏi khó khăn khi biên soạn giáo trình này là thực tiễn hoạt động báo chí sôi động, nhanh chóng và sáng tạo, trong lúc lý luận chưa theo kịp. Giữa lý luận và thực tiễn còn độ chênh. Lý luận thể loại cũng chưa thống nhất. Các thể loại có xu hướng đan xen, pha trộn, giao thoa lẫn nhau, lại có xu hướng viết tự do và phóng khoáng. Công tác tổng kết thực tiễn và nghiên cứu lý luận chưa mạnh, chưa thường xuyên... Do vậy cả người biên soạn hay người sử dụng chưa thể hài lòng.

Với những lý do trên, cuốn sách chắc chắn sẽ không tránh khỏi những hạn chế và khiếm khuyết. Tác giả rất mong nhận được ý kiến đóng góp quý báu của đồng nghiệp và bạn đọc.

Nhân dịp cuốn sách được xuất bản lần đầu, tác giả xin chân thành cảm ơn các đồng nghiệp của Khoa Báo chí, Trường ĐHKHXH&NV - ĐHQGHN: PGS.TS. Dương Xuân Sơn, PGS.TS. Vũ Quang Hào, Giảng viên Trần Quang, các ThS. Phạm Đình Lâm, Đặng Thu Hương, Nguyễn Thanh Huyền, Vũ Trà My, Đỗ Anh Đức, Bùi Tiến Dũng, Nguyễn Sơn Minh, Bùi Việt Hà, Nguyễn Thu Giang, Phạm Thị Lan, Nguyễn Thu Trang..., các học viên sau đại học, sinh viên các hệ, các khoá, các đồng nghiệp ở Học viện Báo chí và Tuyên truyền, Đại học Khoa học Huế, ĐHKHXH&NV Tp. Hồ Chí Minh; các nhà báo, nhà khoa học đã cung cấp tư liệu, đóng góp nhiều ý kiến quý báu từ khi còn là bản thảo cho đến khi xuất bản thành giáo trình.

Tác giả cũng bày tỏ lời cảm ơn và biết ơn chân thành tới Trường ĐHKHXH&NV, ĐHQGHN và NXB ĐHQGHN đã tạo mọi điều kiện để tác giả hoàn thành cuốn sách này.

Xin trân trọng cảm ơn.

Hà Nội, tháng 5 năm 2006

Tác giả

Đinh Văn Hoàng
